

Oponentský posudek diplomové práce Martiny Husákové

Genderová analýza vybraných románů Miloše Urbana

Práce celkově (až na drobné výjimky) působí dobře, suverénně a přesvědčivě. Kladně hodnotím teoretické zázemí, které mi zcela konvenuje (jen si nejsem zcela jist, nakolik je propojeno s interpretačními pasážemi a vstupuje do nich). Oceňuju mj. použití prací Deleuze a Guattariho, Rosi Braidotti stejně jako Kateřiny Zábrodské či Pavla Barši. Myslím jen, že autorka nemusela věnovat tolik prostoru uvedení do problematiky feminismu obecně i literární vědě, otázce diskurzu atp., jedná se o záležitosti dostatečně známé a prozkoumané. Z druhé strany ale chápu, že k daným bodům chtěla zaujmout postoj a pokud by v práci nebyly, mohla by se tato skutečnost snadno stát předmětem kritiky a pochybností.

Literární text je diplomantka schopná rozpoznat v jeho kritických rozporech: „Přestože on sám [hlavní, vypravěčská postava Květoslav in *Sedmikostel*] je v konfrontaci s dominantním sociálním diskurzem („nemaskulinním“) antihrdinou, vytěsněným na okraj společnosti a do nekonečného snění o minulosti, jedince kolem sebe vnímá skrze optiku hegemonního diskurzu a kategorizuje je do předpřipravených škatulek mužství a ženství“ (s. 34). Relevantně také konstatuje rozpor mezi tím, že v románu je (údajně) bytí k čistotě a hygieně (maskující či vytvářející předpoklad pro asanaci, ve skutečnosti zisk) parodováno, avšak zároveň je přitažlivost „neučesanými“ stránkami Josefova u hraběte Arca velmi problematická a nese s sebou zkázu jednotlivých prostitutek. Formulace jsou vesměs ve své kritičnosti a úspornosti dobré („Sexualizované tělo ženy matky není pro Květoslava temnou a nebezpečnou hlubinou, ale naopak konejšivým útočištěm“ (s. 59). Občas se ani nechce věřit, že by daný výrok nebyl jiným pásmem řeči (jiné postavy, vypravěče, vývojem fabule atd.) znevěrohodněn: „Žena, která nemůže počít dítě, není opravdovou ženou“ (Urban 2001: 306, práce s. 68). Pokud je tomu opravdu tak, jak autorka práce hodnotí, zdá se mi to vpravdě tristní a její kritika zcela na místě.

Místy formulace v dobrém svém vtípem opravdu pobaví: „V neustálém koloběhu Adiho láká nové, „neokoukané zboží“ – a logicky se nabízí otázka, kam s „použitými“ (pro Arca již nepotřebnými) ženami. Tento problém nakonec za Adiho vyřeší Masíčko, přízračný vrah, který si jako své oběti vybírá právě prostitutky“ (s. 46). Až se nabízí otázka, zda není součástí tvůrčího záměru u postav Květoslava a

hraběte Arca kriticky poukázat na jejich neuvědomovanou stereotypnost. V souladu s politikou lokace a situovaným věděním autorka práce také dodává, že literární teorie je politická (Fetterley, Eagleton), s čímž s ní a citovanou autorkou a autorem zcela souhlasím. (Na okraj dvě drobné poznámky. 1. Arco kousek od dnešního Masarykova nádraží samozřejmě také byla kavárna „Arconautů“, kam chodilo množství německých literátů, mj. Franz Kafka. 2. Jde o banální jev, ale v diplomových pracích se mnohdy objevuje, zde jsem však až na drobné výjimky v podstatě nezaznamenal pravopisnou chybu či překlep.)

Negativa jsou z mého pohledu zanedbatelná. Kapitoly 6.4.1 a 6.4.2 mi připadají neorganicky napojené a dlouhé, jako kdyby byla vkopírována nějaká seminární práce k danému tématu, s diplomovou prací související v mnoha ohledech jen velmi volně. Za drobnost lze myslím považovat, že autorka začíná politikou lokace, jež by – jakkoli je zcela zásadní – nemusela dle mého pohledu tvořit samotný vstup do práce (což je však samozřejmě diskutabilní). Ve výpovědi „Pokud se [žena] rozhodne nebýt matkou ze své vlastní vůle, aniž by jí v tom bránily okolnosti, je označena za ne-normální, sobeckou, ne-ženskou“ (s. 60) bych ocenil citaci či odkaz. Můj dojem je, že se situace pomalu mění, jakkoli stigma či minimálně téma patrně zůstává. Autorka práce by se myslím měla v sumarizacích více distancovat od syžetu románu a v pasážích „Prvním typem ženské oběti je žena, která pozbyla možnost stát se biologickou matkou. Rozeta trpí v důsledku takového traumatu poruchou příjmu potravy a její zmrzačení se tím ještě násobí“ (s. 68) konstatovat něco ve smyslu např. „a jak je to prezentováno ve fikčním světě, její situace, která v románovém textu hraničí se zmrzačením, se ještě zhoršuje“, protože tento vztah (na nemožnost být matkou má odpovídat zásadní reakce typu anorexie) oprávněně kritizuje.

Je pro mne otázka, jaké zdroje autorka používala pro biografické pasáže o Miloši Urbanovi. Měla by to uvést, a to i v tom případě, že šlo o text z internetové adresy slovníkceskeliteratury.cz (od Kláry Kudlové a Zuzany Malé). A na okraj budiž řečeno, že v práci *Psaní vně logocentrismu* autor tohoto posudku uvádí, že v rámci tzv. „ženského“, vně-falocentrického psaní jde o snahu apoetickou, která sama odsunuje vlastní cíl. To samozřejmě neznamená, že se nemá podstupovat, nelze ji však bezezbytku naplnit (samotná skutečnost, že vypovídáme,

je na logocentrismu založená). Tato skutečnost v jednotlivých pasážích práce zcela postižena obávám se není.

Celkově považuju za zcela zásadní, že zjištěné poznatky autorka navrhuje převádět do každodenní pedagogické praxe, zejména pokud genderová rovina ve výuce, jak autorka říká, zcela chybí, což je tristní, ačkoli se jedná o tak zásadní, potřebné a ve svých potenciálních střetech a rozporech i komunikačně a pedagogicky vděčné téma. Je mimo jiné záslužné, že se ukazuje, jak jsou i texty novodobé a vysoké (bez ohledu na míru triviálních žánrů či právě pro ni) a zároveň populární i kanonické (a tudíž s vysokou mírou interpelace) natolik genderově problematické a stereotypní. Daný problém oživuje a rozehrává ale i otázka v práci vznášená, do jaké míry jsou postavy mužů v románových textech Miloše Urbana nestereotypní: „Případná analýza hlavních mužských postav by tedy mohla odhalit způsoby, jimiž tyto romány (na rozdíl od způsobů utváření postav ženských) stávající genderový řád narušují“ (s. 69). Doufejme, že hledání možných odpovědi bude pobídkou k další práci.

Práci doporučuji k obhajobě a v rámci hodnocení navrhuji známku „výborně“.

Mgr. Jan Matonoha, PhD.

27. ledna 2014, Sheffield, UK